

Ik ben Luc, componist

JOHAN HUYS

Ik ben Luc, componist

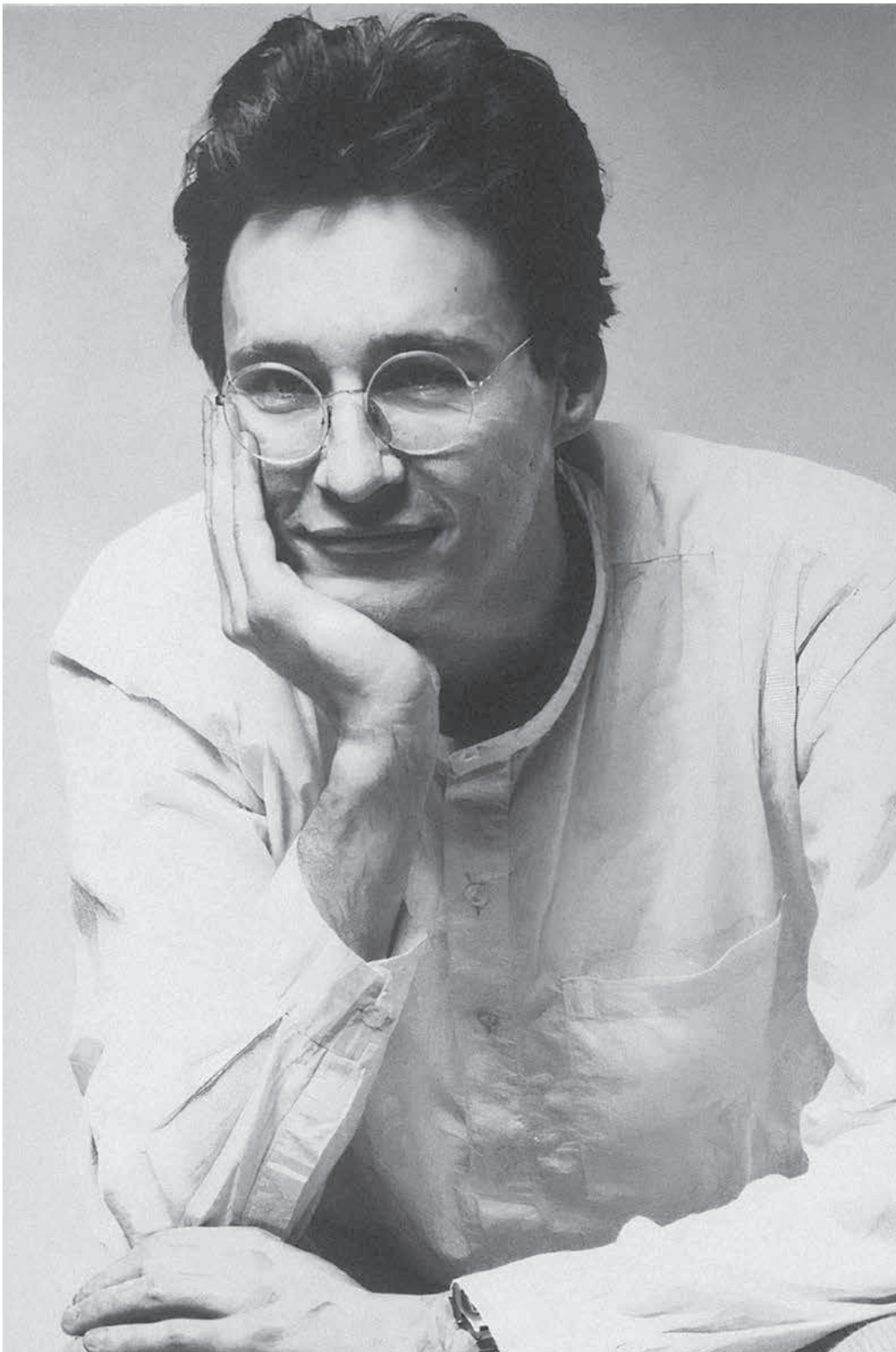
'Ik heb geen motief, alleen motivatie.'

Gerhard Richter

Inhoudstafel

11	<i>Inleiding</i>
15	<i>Begin van het einde...</i>
19	<i>Daelhof – 26 december 2015</i>
21	<i>Roots</i>
25	<i>Zorgenkind</i>
29	<i>Denken aan Luc Brewaeys</i>
33	<i>De studiejaren</i>
49	<i>De eerste ‘officiële’ composities</i>
53	<i>De ‘affaire’ Foss</i>
59	<i>Het Ware Genot</i>
65	<i>Op zoek naar een job</i>
67	<i>Het examen voor muziekregisseur bij de VRT</i>
73	<i>L’incontro improvviso Penderecki</i>
75	<i>Muziekregisseur</i>
81	<i>Dirigent</i>
87	<i>Het verhaal van een levenslange vriendschap en... een Vespa</i>
93	<i>Het raadsel van de Sfinks</i>
101	<i>De pedagoog (Non scholae sed vitae discimus)</i>
107	<i>De pedagoog 2</i>
111	<i>Een pedagogisch project</i>
115	<i>Componist</i>
129	<i>Lievelingscomponisten</i>

137	<i>Wiskunde</i>	327	<i>L'intruse</i>
139	<i>De talenkennis van een wereldburger</i>	333	<i>Toekomstplannen 2</i>
141	<i>Jonathan Harvey</i>	337	<i>Getuigenis Mark van Dongen, Assistent Artistieke Zaken bij het Koninklijk Concertgebouworkest</i>
143	<i>Jokes</i>	345	<i>Laatste afgewerkte composities</i>
147	<i>De '39' van Jonathan Harvey</i>	349	<i>Getuigenis van Lucs vriend, land- en leeftijdsgenoot, Jan Raes, huidig intendant van Opera Ballet Vlaanderen</i>
149	<i>Gent 1989: Week van de Hedendaagse Muziek</i>	363	<i>Een juniavond in 1992 – getuigenis van Lucs vriend en huisarts Godfried Van Heymbeeck</i>
157	<i>Composer in residence</i>	367	<i>Postume brief aan een vriend</i>
181	<i>Brewaeys en Fabre</i>	369	<i>Woord van dank</i>
183	<i>Nobody is perfect</i>	371	<i>Chronologische lijst van zijn werken</i>
189	<i>De Whiskystukken</i>	379	<i>Discografie</i>
211	<i>Van pianotrio tot opera</i>	385	<i>Bibliografie</i>
217	<i>De man met de bloem in zijn mond</i>	407	<i>Namenregister</i>
221	<i>De man met de bloem in zijn mond 2</i>		
227	<i>De man met de bloem in zijn mond 3</i>		
241	<i>Symfonisch prelude</i>		
247	<i>De Vijfde</i>		
253	<i>De Zesde en de Zevende</i>		
265	<i>Lucs Onvoltooide</i>		
273	<i>De Tweede</i>		
279	<i>De Vierde, Derde en Eerste</i>		
283	<i>Epiloog</i>		
303	<i>Bewerkingen</i>		
309	<i>Koningin Elisabethwedstrijd zang 2011</i>		
317	<i>Cultuurprijzen Vlaanderen 2009</i>		
321	<i>Hommage aan Luc B – Nobody is perfect</i>		
325	<i>Toekomstplannen 1</i>		

Inleiding

Hij was componist, pianist, dirigent, muziekregisseur, pedagoog en een onverbeterlijke moppentapper. Hij hield van whisky, sigaren en gezellig tafelen. Hij kende maar liefst acht talen, was gehuwd en liefhebbende vader van twee dochters. Hij vond dat muziek eigenlijk wiskunde was, hield niet van Mozart, Schubert en Shostakovich, maar vond Beethoven zo ongeveer het grootste muzikale genie aller tijden. Kortom, Luc Brewaeyts – want over hem gaat dit boek – was een veelzijdig, exuberant en intrigerend personage. Wat mij betreft was hij geniaal, maar dat laatste laat ik graag over aan het oordeel van de lezer.

Deze biografie is geen ‘gewone’ biografie, maar veeleer een caleidoscopische benadering van het personage Luc Brewaeyts. Ze is een eerbetoon aan iemand die ik vrij goed heb gekend en die ik bewonderde. Ik herinner me onze vele interessante gesprekken tijdens aangename etentjes. Ik bewonderde zijn onverwoestbare energie, zijn optimisme, zijn fantasie, zijn compositorische vindingrijkheid, zijn onwaarschijnlijke muzikale kennis en de moed waarmee hij de vele kankers die hem uiteindelijk fataal werden, het hoofd trachtte te bieden.

Dit boek is in de eerste plaats bedoeld voor nieuwsgierige, geïnteresseerde lezers met weinig of zelfs geen muzikale scholing. Muziektheoretische analyses van zijn composities werden zoveel als mogelijk vermeden. Voor muziektheoretisch geschoolde lezers werden achteraan twee uitgebreide analyses opgenomen: Lucs leerlinge, de componiste Annelies Van Parys, analyseerde zijn enige opera, *L'uomo dal fiore in bocca*, en dirigent en componist Filip Rathé, *Fêtes à tensions: (les) eaux marchent*, geschreven voor het Franse Ensemble Intercontemporain.

Dit boek is gebaseerd op de vele getuigenissen van vrienden en collega's en van Lucs weduwe Birgit Van Cleemput. Iedereen,

of men hem nu pretentieus vond of niet, of men zijn eindeloos opdissen van moppen nu leuk of vervelend vond, of men zijn cynisme en soms exuberante levenswijze al dan niet kon waarderen, was het er over eens dat hij uitzonderlijk begaafd was en dat de compromisloze muziek die hij componeerde in werkelijkheid vertelde wie hij was. Of zoals Birgit het formuleert: ‘Hij was wel een heel gepassioneerd mens, en die passie en intensiteit zitten volgens mij allemaal vast in zijn muziek. Alles zit in de muziek, dat is de essentie. Ik zeg “vast” omdat muziek pas tot leven komt als ze gespeeld wordt, en als er een luisteraar is. En elke luisteraar luistert op zijn manier. Dus je kan eigenlijk nooit weten of je hoort wat hij bedoelde. Maar misschien heeft dat ook geen belang. Of is dat “onvatbare” net wat intrigeert. Het is niet voor niets dat Luc herhaaldelijk zei: “Als ik het allemaal goed zou kunnen uitleggen zou ik geen muziek schrijven.”’

Veel van Lucs composities werden door hemzelf en door erudiete musicologen zoals Maarten Beirens of componisten zoals Stefan Van Eycken becommentarieerd en geanalyseerd. Ook van hun commentaren heb ik dankbaar gebruikgemaakt.

Luc schuwde geenszins de pers. Wat hij prijsgaf in menig interview vormde dan ook een welkome bron van inlichtingen. Perskritieken, verschenen na de creatie of heruitvoering van een van zijn werken, werden geraadpleegd en soms – meestal gedeeltelijk – geciteerd. In alle citaten werd de originele spelling behouden, ook wanneer die afwijkt van de officiële.

Deze ‘biografie’ bestaat dus uit een aantal kortere of langere ‘fragmenten’ die grotendeels op zichzelf staan en in principe in een andere volgorde kunnen gelezen worden. Herhalingen en verwijzingen waren dan ook moeilijk te vermijden. Zoals reeds aangegeven beogen deze afzonderlijke fragmenten vooral een inzicht te geven in de veelzijdigheid, de productiviteit en de genialiteit van een hoe dan ook bijzondere persoonlijkheid.

Sommige getuigenissen werden volledig en ongewijzigd achteraan opgenomen. Andere werden slechts fragmentarisch, en

soms oogluikend enigszins aangepast, in of tussen de afzonderlijke fragmenten geplaatst. Ook hier waren herhalingen onvermijdelijk gezien de gelijklopende ervaringen van de getuigen. Hoe dan ook, zonder deze getuigenissen had ik deze ‘biografie’ waarschijnlijk nooit geschreven.

Luc leefde graag en gretig, maar de *faits divers* interesseerden hem nauwelijks. Zijn leven was voor hem slechts belangrijk om te kunnen componeren. Muziek spookte voortdurend door zijn hoofd. Over zijn persoonlijk leven gaf hij weinig of niets prijs: hij vond dit onbelangrijk en oninteressant. Er is dan ook relatief weinig over bekend en het is schaars gedocumenteerd. In zijn uitgebreide correspondentie – brieven en later uitsluitend mails – die Birgit me ter beschikking stelde, heeft hij het hoofdzakelijk over zijn composities of over deze van bevriende componisten zoals Jonathan Harvey, Robin de Raaff en Anthony Fiumara. Aan die laatsten brengt hij wel uitgebreid verslag uit van het verloop van zijn vele kankers, maar over de zogenaamde ‘diepste roerselen van zijn ziel’ komen we weinig of niets te weten. Dankzij de vele getuigenissen, de gesprekken en mails met Birgit en mijn persoonlijke ervaringen heb ik het aangedurfd dit biografisch overzicht samen te stellen in de hoop de aandacht voor een van de meest begaafde naoorlogse Vlaamse componisten te intensifiëren.

Begin van het einde...

'Moed is volharden in het zijn en in het voortgaan, ondanks de obstakels en onaangenaamheden die dit trachten te verhinderen.'

Uit Alledaagse mijmeringen van Cornelis Verhoeven

Op 7 januari 2002 werd Luc Brewaeyts, componist en zenuwpees – zo omschreef hij zichzelf – geopereerd in het Academisch Ziekenhuis van de Brusselse VUB. Het was een openhartoperatie. Hij kreeg drie overbruggingen. Stress, het kettengroen en zijn drankgebruik – hij was een groot liefhebber en kenner van whisky – waren ongetwijfeld de belangrijkste oorzaken. Nog op diezelfde 7de januari schreven zijn ouders:

'Liefste Luc, we zijn opgelucht te weten dat de operatie goed gelukt is. Dag en nacht waren we in gedachten bij je. Birgit is zo bezorgd en ze omringt je met liefde en genegenheid, waarvoor we haar hartelijk "dank je wel" zeggen. Nog een paar dagen geduld en alles komt dik in orde. Binnen enkele maanden kun je opnieuw ravotten en spelen met Laura en Juliette. Daar wachten ze op. Met je optimisme en steun van vele vrienden, kom je na deze moeilijke dagen, als een vernieuwde en herboren zoon, echtgenoot en papa! Véél liefs en warme omhelzing. Mama en papa'

Birgit is Birgit Van Cleemput, musicoloog, Klaramedewerker en dochter van componist Werner Van Cleemput. Op 11 juni 1993 huwde ze in Londerzeel met Luc Brewaeyts. Hun dochter Laura werd geboren op 15 oktober 1995 en Juliette op 10 september 1998.

Wanneer ik het in de volgende bladzijden over Birgit heb, dan bedoel ik daarmee Luc's echtgenote. In 2002 was het precies 25 jaar geleden dat Luc Brewaeyns zijn eerste officiële compositie schreef: *Epitaphium* voor solo dwarsfluit, in 1977. Jan Raes, voormalig algemeen directeur van het Koninklijk Concertgebouworkest in Amsterdam en goede vriend van Luc, speelde in die tijd fluit in het Antwerpse Jeugd- en Muziekorkest waar Luc toen al een tijdlang allerlei slagwerk bespeelde. Hij getuigt: 'In die jeugd jaren heb ik ook wel eens een solowerk voor fluit van hem gekregen. Hij schreef in die periode een compositie voor fluitsolo voor een meisje waarop hij verliefd was. Ik weet nog wie. *Epitaphium* heette het stukje, ik zal het nooit vergeten. Het werk lijkt wat op *Density 21.5* van Edgar Varèse vond ik. Daar kon hij dan wel mee lachen.'

Epitaphium werd pas op 24 maart 1980 gecreëerd in het Brusselse conservatorium. Niet door het meisje waarop hij verliefd was, maar door Lena Lootens, die later vooral als zangeres enige bekendheid genoot. Vijf jaar na zijn hartoperatie werd op 9 februari 2007 zijn enige opera *Luomo dal fiore in bocca* (*De man met de bloem in zijn mond*) gecreëerd in de Brusselse Muntshouwborg. Op de dag van de generale repetitie werd ook bij hem *een bloem in zijn mond* ontdekt en op 28 februari 2007 werd hij in het AZ Middelheim geopereerd voor *spinocellulair carcinoom mondbasis*: mondkanker! Tot 2 maart verbleef hij in het ziekenhuis. Niettegenstaande hij drie weken later door de artsen pathologisch genezen werd verklaard, stonden hem nog vele operaties afgewisseld met moeizame herstelperiodes te wachten. Volgend overzicht van zijn opnames in het AZ Middelheim (met dank aan Birgit) toont duidelijk aan hoe hallucinant die lijdensweg wel was. In 2007 en 2008 werd hij maar liefst vijfmaal geopereerd en startten de bestralingen en de chemo. Na zijn vijfde operatie, een darmoperatie op 28 januari 2008, herstelde hij vrij vlug. In 2009 en 2010 waren er geen operaties noch ziekenhuisopnames en beleefde hij een van zijn vruchtbaarste periodes als componist, die zou duren tot februari 2011,

toen hij opnieuw werd opgenomen. In die jaren schreef hij een aantal van zijn belangrijkste kamermuziekwerken zoals *Painted pyramids*, *Cardhu*, *Black rock unfolding* en het *Double concerto*.

In 2011 volgen dan weer drie ziekenhuisopnames en kreeg hij een postoperatief hartinfarct. Er waren geen opnames in 2012. Voor het Franse Ensemble Intercontemporain schreef hij *Fêtes à tensions: (les) eaux marchent* dat op 28 oktober 2012 in het Leuvense STUK werd gecreëerd tijdens het Transit Festival.

In 2013 werd Luc opnieuw opgenomen in het AZ Middelheim voor een coronagrafie en dilataties (verwijding) en voor een PET-scan (positronemissietomografie-scan). Er werd een agressieve lymfeklierkanker vastgesteld. Een nieuwe chemoreeks werd opgestart.

Tijdens de eerste drie maanden van 2014 werd hij maar liefst vijfmaal opgenomen, telkens voor chemo en allerlei complicaties. Toch kon hij zowel in 2013 als 2014 nog componeren dankzij zijn wilskracht en verbetering en ondanks een periode van uitputtende vermoeidheid. Zijn nooit aflatende optimisme – althans uiterlijk – en soms erg cynische gevoel voor humor hebben daarbij ongetwijfeld geholpen. In 2013 schrijft hij *Ni fleurs ni couronnes: monument pour Jonathan Harvey* voor viool en tape en in 2014 *Eppur si muove* voor acht musici zonder dirigent.

In 2015 volgden dan nog drie operaties: een eerste aan de halsslagader, een tweede voor verkalking van de ader in het linker dijbeen en op 14 september startte hij een reeks chemo en bestralingen ter voorbereiding van de derde operatie, op vrijdag 13 november, waarbij een tumor aan de rechterlongtop werd verwijderd. Later, op 18 december 2015, overleed hij aan de gevolgen van die operatie. Zijn allerlaatste compositie, *On a day – Sonnets to sundry notes of music*, die helaas onafgewerkt bleef, schreef hij gedurende dit fatale jaar.

'Al die beproevingen probeerde hij met waardigheid te doorstaan,' schreef Birgit me in haar mail van 21 maart 2021, waaruit ik nog het volgende citeer dat al meteen een beeld schetst van wie hij in feite was en welke strijd hij voerde.

Daelhof – 26 december 2015

‘Hij heeft nooit geklaagd. Nooit. Niet tegenover ons, niet tegenover zijn vele dokters. Met zijn “aparte gevoel voor tumor” maakte hij er wel grappen over, die voor sommigen grotesk of zelfs aanstootgevend overkwamen. Ik denk dat ieder zijn eigen manier heeft om met zo’n levensbedreigende situatie om te gaan, en dat was de zijne. Hij was daar heel rationeel in, nuchter ook. Dat heeft, behalve met zijn karakter, allicht ook met zijn opvoeding te maken. Shit happens. Hij wist dat er niets anders opzat dan de situatie te accepteren zoals ze was en had het volste vertrouwen in de medische wereld, ook al beseftte hij zeer goed dat die niet onfeilbaar is. Luc wilde gewoon altijd verder doen en oordeelde: “De dokters hun taak, ik de mijne.” Dat hij moest stoppen met roken vond hij eigenlijk niet te doen, hij heeft het dan ook nooit lang volgehouden. Hij leefde graag en gretig. Een spirituele zoektocht naar “zingeving van het lijden” is er niet geweest. Een “waarom-ik” vraag ook niet. Behalve dan om te besluiten dat die zinloos is: je kan je dan evengoed de vraag stellen “waarom ik niet”. Toen hij zieker en dus zwakker werd, bestond zijn strijd er voornamelijk in zijn weinige energie zo goed mogelijk te kunnen benutten, in de eerste plaats om te kunnen schrijven. Als dat even niet kon, omdat zijn energieniveau werkelijk te laag was, deed hij andere dingen: partituren in Sibelius [een computerprogramma voor muzieknotatie] zetten, denkspelletjes oplossen, koken, afwassen. Van zodra het weer ging, schreef hij verder. De laatste jaren was hij zelfs te moe om aan tafel te kunnen werken, hij zat in een zetel aan het raam met een clipboard. Soms schreef hij maar een paar maten op een dag. Hij had, zoals je weet, een opdracht voor het Amsterdamse Concertgebouworkest waarvan hij maar enkele maten heeft kunnen voltooien. De titel was Sciolto nel foro universale del vuoto, wat hij vertaalde als “versmolten in de universele kuil van het niets”.’

‘Rond 10 uur met overbuurvrouw Gerd vertrokken naar het afscheid van Luc Brewaeyts, in Daelhof, het nieuwe crematorium. Veel volk, ook Sven Gatz, Vlaams minister van cultuur. Gepraat met Pol Arias. Mooie getuigenissen en sterke muziek, een waardig vaarwel aan een man die vond dat alle grote componisten een naam hebben die begint met een B.’

Uit het dagboek van Lucas Vanclooster, VRT-collega van Luc als journalist bij de nieuwsdienst, destijds een buurman van de familie Brewaeyts in Vilvoorde

‘Luc en zijn muziek, dat was een en hetzelfde wezen, een onmetelijk universum aan klanken – dikwijls onontgonnen – maar altijd omringd door de talrijke commentaren van de man zelf, zijn grote gebaren, zijn pittige weetjes, uitdagingen voor musici die tot het uiterste moesten gaan, maar ook zijn altijd aanwezige grappen en grollen, zijn hilarisch begroeten van de musici en het publiek bij het applaus, zijn zichtbaar genieten van nog maar eens een publiek succes, feest dus!’

Jerry Aerts, voormalig directeur deSingel

Alle parkings in de omgeving van crematorium Daelhof waren volzet. De aula zat stampvol. Een enorm postuum succes. Helaas geen feest, maar wel een indrukwekkend eerbetoon: deze afscheidsplichtigheid voor de op 18 december 2015 overleden componist Luc Brewaeyts. Daelhof ligt in de mij tot dan toe volslagen onbekende gemeente Epepegem-Zemst, vlakbij Vilvoorde waar Luc woonde. Het ligt aan de Erasmuslaan. Een Erasmuslaan verwacht je eerder in een stad als Amsterdam of

Antwerpen dan in het vrij onooglijke en onbekende Eppegem-Zemst. De gemeenten Eppegem en Zemst waren oorspronkelijk twee heerlijkheden in de provincie Brabant en kenden een vrij bewogen geschiedenis. Vlak voor WOII telden ze samen 5646 inwoners (althans volgens het *Geschied- en Aardrijkskundig woordenboek der Belgische Gemeenten* van Eugène De Seyn). Dus zo onooglijk waren deze gemeenten destijds niet.

Voor dergelijke details en toevalligheden had Luc een goed oog en hij zou het ongetwijfeld amusant en interessant hebben gevonden dat hij ooit zou 'herdacht' worden in de aula van het crematorium van een gemeente die een fusie is van twee vroegere heerlijkheden. Heerlijk! En dan nog gelegen aan een Erasmuslaan...! Dat deze aula barstensvol zat (en stond) met familieleden, vrienden en kennissen zou hij beslist als een van zijn grootste publieke successen hebben beschouwd. Toen er een opname weerklonk van enkele fragmenten uit zijn laatste, helaas onafgewerkte compositie *Sonnets to sundry notes of music*, geschreven voor I Solisti del Vento en het Collegium Vocale, zag ik als het ware zijn sarcastische grijnslach verschijnen, deels verbeterd en toch ook wat genietend. Ongetwijfeld vervulde de aanwezigheid van Sven Gatz, toen de Vlaamse minister van Cultuur, hem met een zekere fierheid die hem echter allerminst van enig sarcastisch commentaar had weerhouden. Dat deze afscheidsplechtigheid voor iemand die zulke 'rare', onbegrijpelijke muziek schreef, zoveel volk op de been bracht, verbaasde de minister vermoedelijk nog meer dan de muziek zelf.

Roots

Geboren in Mortsels op 25 augustus 1959 was Luc Brewaeyns een telg van een bijzondere familie. Een van zijn voorvaders – Luc beweerde altijd dat alle Brewaeynsen in België op de een of andere manier familie van elkaar zijn, maar dit werd nooit onderzocht – was een zekere Charles (of Karel, naargelang de bron) Brewaeyns (1880-1962). Volgens Lucs vader, Jean Brewaeyns, was hij een oom van zijn grootvader. Charles Brewaeyns was achtereenvolgens muziekleraar en organist van de Brusselse collegiale Sint-Goedele, de Finisterrae en de Sint-Niklaaskerk waar hij ook kapelmeester was. Charles was ook componist. Enkele werken van hem staan zelfs op een LP: een *Nachtmis* aan O.L.V. van de Vrede voor zesstemmig koor die hij volgens de hoestekst in 1915 in de loopgraven schreef en die voor het eerst werd uitgevoerd door een groep soldaten in Fécamp, en ook nog het oratorium *Evangelische Kerstdag* voor vier solisten en vierstemmig koor. Een 'orgelconcert' (wat juist wordt bedoeld is niet duidelijk) vervolledigt deze LP. De hoestekst vermeldt ook dat enkele van zijn composities in het Vaticaan bewaard worden. Charles had volgens het *Lexicon van Vlaamse componisten* van Flavie Roquet een muzikale dochter, Marie-Antoinette Brewaeyns (1912-1989), die ook componeerde. Zij schreef vooral vocale muziek voor een solist of koor met pianobegeleiding.

Antoinette huwde met ene David Schüssler die in een prachtig herenhuis woonde in Brussel. Na de dood van Antoinette werden Luc en Birgit ooit bij hem thuis geïnviteerd voor een etentje. Schüssler had een Poolse huishoudster waar Luc eventjes in het Pools mee praatte (zie 'De talenkennis van een wereldburger'). In de inkomhal van Schüsslers herenhuis stond de vleugel van zijn overleden vrouw. Op vraag van Schüssler speelde Luc een sonate van Beethoven, waarop Schüssler prompt zei: *Je vous offre un piano*. Hij wilde een vleugelpiano kopen voor Luc. Helaas

hadden Luc en Birgit toen geen plaats voor een vleugel, en dus kregen ze helemaal niets!

Lucs grootvader langs vaderskant was Alphonse Brewaeyts (1911-1973). Hij werkte als boekhouder, eerst in Anderlecht en later in de cokesfabriek in Vilvoorde. Alphonse was gehuwd met Jeanne Vandergucht (1910-1996). Ze kregen vijf kinderen, twee dochters en drie zonen, onder wie Jean (°1934) en Philippe, een nakomertje (°1957), die onderzoeksjournalist werd bij de krant *Le Soir* en met wie Luc een heel goed contact onderhield. Ook Philippe overleed op vrij jonge leeftijd (in 2016). Alphonse en zijn gezin woonden in Grimbergen en waren Franstalig.

Jean Brewaeyts genoot geen muziekopleiding, maar was wel muzikaal. Hij speelde mondharmonica en kon zo ongeveer alles naspelen, louter op het gehoor. Hij houdt vooral van jazz en het zal dus niet verbazen dat Toots Thielemans zijn favoriet is. Tijdens WO II verbleef Jean twee jaar bij een tante in Zwitserland. Hij liep er school en kreeg er les in het Frans (hoofdvakken) en in het Duits (nevenvakken). Meertaligheid was dan ook een vanzelfsprekendheid ten huize Brewaeyts. Daar lagen vermoedelijk de kiemen van Lucs buitengewone talenkennis. Hij sprak en schreef vlot Nederlands, Frans, Engels en Italiaans en kon zich behelpen in het Duits, Japans, Pools en Kroatisch.

Na zijn middelbare studies studeerde Jean van 1952 tot 1954 in Vilvoorde aan de École des Transmissions en werd gediplomeerd *technicien Radar & Multiplex*. Na zijn legerdienst kwam hij in dienst bij SAIT Electronics (Société Anonyme International de Télégraphie sans Fil), eerst als technicus, later als directeur. Hij werkte er veertig jaar, moest dikwijls naar het buitenland en bezocht in zijn lange loopbaan maar liefst achtennegentig verschillende landen. In die periode maakte hij de evolutie mee van enorme zenders naar satelliettoestellen in de elektronica voor schepen, zijn specialiteit.

Jean huwde in Mortsel op 11 oktober 1958 met Maria Rikkers. Haar ouders waren Gabrielle Laureys (1906-1989) en

Frans Rikkers (1900-1999). Maria heeft twee zussen: Alice en Simone. Het gezin woonde in Mortsel in naar personen van adel vernoemde straten: van 1932 tot 1961 in de Ridder van Ranstlei en tot 1998 in de Graaf Witgerstraat.

Frans Rikkers werkte voor zijn huwelijk, net als zijn broer Herman, als deksteward op een schip van de Red Star Line. Herman, die later uitgeweken is naar Argentinië en wiens nazaten daar nog altijd wonen, werkte op de Belgenland en Frans op de Lapland. Tweeënveertig keer reisde Frans naar Amerika en meermaals was hij getuige van de immigrantendrama's op Ellis Island. Hij was zeer sportief en tot zijn 97ste ging hij iedere week zwemmen. Hij bokste bij de lichtgewicht en prijkte als bokser ooit op de voorpagina van een krant in Cairo. Als tachtigjarige ging hij nog te voet van Mortsel naar Scherpenheuvel. Hij was medestichter van de Belgische goochelaarsclub. Tijdens WO II bleef hij in Mortsel en was hij een actief lid van de Witte Brigade. Gabrielle daarentegen vertrok met haar drie dochters naar Wallonië en vestigde zich 2,5 jaar lang in Fosses-la-Ville waar de dochters naar een (uiteraard) Franstalige school gingen. Dit vormde geen probleem, want al in Mortsel genoten ze onderwijs in het Frans bij Les Soeurs de Saint Vincent de Paul. Later huwde Maria's zus Simone in Fosses en vestigde zich er definitief.

Zoals destijds gebruikelijk in katholieke meisjesscholen leerden de dochters van goegede burgers er piano spelen. Zo ook Maria. Blijkbaar dichtte men haar toch enig muzikaal talent toe en gedurende een jaar of vijf kreeg ze privéles.

Zelf heb ik Luc nooit horen pianospelen, maar er zijn genoeg getuigen van zijn pianospel. Als vijfjarige luisterde Luc naar muziekstukken op de radio en speelde die onmiddellijk na op de piano. Later werd hij vooral geprezen om zijn vermogen de meest complexe partituren *à vue* te kunnen spelen.

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Gent, België

info@borgerhoff-lamberigts.be

www.borgerhoff-lamberigts.be

ISBN 9789464759365

NUR 661

Thema DN

D2023/11.089/134

© 2023, Borgerhoff & Lamberigts nv

Auteur: Johan Huys

Coördinatie: Sam De Graeve, Nils De Malsche & Joni Verhulst

Eindredactie: Line Tuymans

Vormgeving: Robin J. August

Coverbeeld: Luigi Russolo, *La musica* (1911)

Gedrukt in Europa

Eerste druk: juli 2023

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft geprobeerd bij de samenstelling van deze uitgave alle rechthebbenden op copyright te contacteren. Mocht er een opname zonder voorkennis van rechthebbenden zijn gebeurd, dan verzoeken wij dezen alsnog contact op te nemen.